

DEKLARACIJA

Prvog Ruralnog parlamenta

Bosne i Hercegovine

Sarajevo, 15. maj 2015. godine

Učesnici Prvog bosanskohercegovačkog Ruralnog parlamenta, održanog 15 maja 2015. godine u Sarajevu, uzimajući u obzir sljedeće probleme u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja:

- nizak obim i produktivnost proizvodnje, neuređeno i neorganizovano tržište i slaba zaštita domaće proizvodnje, kao i slaba iskorištenost i upotreba poljoprivrednog zemljišta;
- nedovoljan nivo zapošljavanja u ruralnoj ekonomiji, nedovoljno udruživanje ruralnog stanovništva, slaba primjena novih znanja i inovacija kao i neusklađenost organizacionih, zakonskih i drugih pretpostavki za korištenje EU fondova;
- niska zastupljenost civilnog društva u procesima odlučivanja, donošenju politika i realizaciji strategija u oblasti ruralnog razvoja, nefunkcionalni odnosi, koordinacija i partnerstava sa akterima ruralnog razvoja, te nerazvijeni kapaciteti i sistem finansiranja organizacija civilnog društva,

predlažu

PREPORUKE

za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ulogu civilnog društva u ruralnom razvoju

A. Razvoj poljoprivrede

1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrede i unapređenje tržišta poljoprivrednih proizvoda kroz promovisanje koncepta ugovorene proizvodnje, otkupa i prerade u finalne proizvode visoke vrijednosti te kroz izgradnju posebnih lanaca vrijednosti i valorizaciju tipičnih proizvoda

Unapređenje tržišta se treba postići kroz vertikalno i horizontalno povezivanje proizvođača, prerađivača i distributera. Ovo bi značilo organizovanje proizvodnje za poznatog kupca, proizvodnje prehrambenih proizvoda od domaćih sirovina, obezbjeđivanje povoljnijih izvora finansiranja za proizvođače i prerađivače.

Treba da se provede proces identifikacije tipičnih proizvoda, a zatim to treba na tržištu valorizovati, treba izgraditi njihov imidž, unaprijediti prodaju i marketing, povećati stepen prerade tipičnih proizvoda. Ovi proizvodi bi trebalo da budu prepoznati po svom geografskom porijeklu i zadovoljavanju standarda kvaliteta proizvoda. Tipične proizvode, posebno prehrambene, maksimalno uključivati u turističku ponudu. Olakšati proizvođačima direktnu prodaju na gazdinstvu i obezbijediti im podršku za ulaganja u preradu za proizvode više tržišne vrijednosti.

2. Povećanje obima i produktivnosti poljoprivredne proizvodnje, između ostalog i kroz primjenu novih sorti i rasa biljaka i životinja

Da bi se povećao obim i produktivnost, osim napora za efikasnije iskorištavanje postojećih kapaciteta i tehnologije, neophodno je unapređenje genetskog potencijala u biljnoj proizvodnji i stočarstvu, obezbjeđenje podrške programima proizvodnje domaćeg sjemenskog i sadnog materijala, unapređenje reprodukcije u stočarstvu, unapređenje procedura i uslova za uvoz i proizvodnju genetskog materijala iz inostranstva.

3. Uređenje sistema i uslova spoljno-trgovinskog poslovanja, veća zaštita i promocija domaće proizvodnje

Treba urediti sistem kroz zaštitu domaće poljoprivredne proizvodnje kad su u pitanju subvencionisani i prekomjerni uvoz, uspostaviti sistem uvođenja različitih mjera koje imaju za cilj izjednačavanje uslova na tržištu. Riječ je, između ostalog, o uvođenju antidampinške i kompenzatorne dažbine. Potrebno je stalno vršiti analizu potreba privrednika i građana, pratiti stanje na unutrašnjem tržištu, pratiti kretanje roba, definisati kritične periode, odrediti mehanizme i vremenske okvire djelovanja. Takođe, neophodno je konstantno promovisati potrošnju domaćih proizvoda.

U cilju povećanja izvoznih mogućnosti za poljoprivredne proizvode, potrebno je uspostaviti sistem koji će obezbijediti ispunjavanje standarda za izvoz, što podrazumijeva, s jedne strane, uspostavljanje komandnog lanca između institucija zaduženih za kontrolu bezbjednosti hrane i, s druge strane, ispunjavanje standarda na nivou gazdinstva i svakog pojedinačnog proizvođača.

4. Uređenje zemljišne politike

Za uređenje zemljišne politike je neophodno uspostavljanje saradnje i razmjene informacija između ministarstava nadležnih za poljoprivredu i institucija koje posjeduju podatke o zemljišnim parcelama. Uređenje zemljišne politike se može postići formiranjem kancelarija za upravljanje zemljištem, vršenjem komasacije poljoprivrednog zemljišta, kreiranjem sistema za identifikaciju zemljišnih parcela (Land Parcel Information System - LPIS) i izmjene zakona o nasljeđivanju u pravcu onemogućavanja daljeg cijepanja parcela prilikom prenosa prava vlasništva na nasljednike.

B. Ruralni razvoj

1. Unapređenje mogućnosti za zapošljavanje i samozapošljavanje u ruralnom području kroz povećanje nivoa investicija u poljoprivredne i nepoljoprivredne djelatnosti.

Investicije treba povećati kroz veća izdvajanja budžetskih sredstava za finansiranje poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti, obezbjeđivanje povoljnih investicionih kredita, posebno start-up kredita za mlade uz istovremeno stavljanje u funkciju postojećih resursa u ruralnim područjima (zemljište, voda, objekti, oprema i dr.). Učestvovanje u edukacijama i uopšte u aktivnostima podizanja kapaciteta ljudskih resursa u ruralnim područjima treba da bude predušlov za dobijanje sredstava za započinjanje biznisa.

Da bi se dugoročno poboljšala konkurentna pozicija poljoprivrednih proizvođača i ostvarila ključna pretpostavka za modernizaciju i prestrukturiranje poljoprivredne proizvodnje, neophodno je investirati u izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih proizvodnih objekata, nabavku nove opreme i poljoprivredne mehanizacije i podizanje višegodišnjih plantažnih zasada ili nabavku stoke boljih genetskih performansi.

2. Animacija ruralnog stanovništva i podizanje kapaciteta u svrhu samoorganizovanja i udruživanja, te izrade lokalnih razvojnih planova.

Participacija ruralnog stanovništva u provođenju ruralnog razvoja njihovog područja se može postići jedino kroz animiranje i izgradnju kapaciteta tog stanovništva. Ruralno stanovništvo treba prepoznati potrebu i interes da se udružuje u udruženja, zadruge, lokalne akcione grupe, mašinske prstenove, klastere i druge organizacije.

3. Unapređenje nivoa primjene znanja i inovacija u poljoprivredi i ruralnom razvoju uključujući unapređenje preduzetničkih sposobnosti ruralnog stanovništva.

Nivo primjene znanja i inovacija u poljoprivredi i ostalim aspektima ruralnog razvoja treba povećati kroz unapređenje dostupnosti i kroz povećanje kvaliteta i kvantiteta stručnih usluga u svim ruralnim područjima BiH, a na osnovu partnerstva između javnog, civilnog i poslovnog sektora u pružanju savjetodavnih usluga. Kontinuirano raditi na povećanju broja organizovanih edukacija iz oblasti preduzetništva, inovacija i samoorganizovanja, kreiranju sistema za prenos znanja i inovacija uz obezbjeđivanje adekvatnog finansiranja primijenjenih istraživanja u poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju.

4. Stvaranje organizacionih, kadrovskih i drugih pretpostavki za efikasno korišćenje sredstava iz EU predpristupnih fondova.

Stvaranje ovih pretpostavki se može izvršiti kroz kreiranje operativne organizacione strukture u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja sa jasnim nadležnostima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, kroz podizanje kadrovskih kapaciteta svih organizacija koje rade u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja, a pogotovo organizacija civilnog društva, kroz donošenje i implementaciju zakonske regulative u Bosni i

Hercegovini koja je u skladu sa zakonskom regulativom Evropske unije, ali i u potpunosti prilagođena domaćim uslovima .

C. Uloga civilnog društva u ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine

1. Povećanje zastupljenosti organizacija civilnog društva u procesima odlučivanja, donošenju politika i realizaciji strategija za oblast ruralnog razvoja u BiH

Organizacije civilnog društva (OCD) treba da izgrade sistem kojim bi ostvarili kvalitetnu zastupljenost u sferama gdje se rješavaju pitanja ruralnog razvoja na svim nivoima odlučivanja - od opštinskog nivoa do državnog. Postizanje rješenja problema može se ostvariti, primarno u partnerstvu sa donosiocima odluka i zainteresovanim stranama, definisanjem problema za koji će se ponuditi kvalitetno rješenje. Stalna prisutnost u radnim tijelima i učešće u rješavanju strateških pitanja ruralnog razvoja, omogućit će OCD adekvatnu zastupljenost u svim procesima donošenja odluka i realizacije planova.

2. Uspostavljanje funkcionalnog odnosa, koordinacije i partnerstva organizacija civilnog društva sa svim akterima ruralnog razvoja

Organizacije civilnog društva mogu da predlože i uspostave funkcionalne procese unapređenja odnosa, koordinacije i partnerstva sa spektrom aktera ruralnog razvoja. Rješenju problema, korištenjem zajedničkih ljudskih i finansijskih kapaciteta, doprinosi izgradnja funkcionalnog partnerstva ruralnih i urbanih područja, kao i direktan odnos sa korisnicima. Uspostavom profesionalnog i transparentnog rada sa korisnicima i drugim akterima ruralnog razvoja povećava se stepen uspješnosti, realizuje projekat i efekti ruralnog razvoja. Inicijative za partnerski odnos treba da daju OCD, a partnerstvo ima zadatak da osnaži konsistentnost i odgovornosti svih učesnika u procesu ruralnog razvoja i tako doprinese uspješnoj realizaciji aktivnosti i osigura kontinuiran nastavak saradnje.

3. Unapređenje kapaciteta organizacija civilnog društva u cilju njihovog efektivnog doprinosa ruralnom razvoju

U oblasti ruralnog razvoja u BiH djeluju OCD koje imaju razvijene kapacitete i primarno djeluju iz urbanih sredina. Timu OCD potrebno je profiliranje koje bi izgradilo i usmjerilo razvoj kapaciteta osoblja organizacije u pravcu specijalizovanih oblasti ruralnog razvoja, posebno u oblastima koje se odnose na proces približavanja EU, izradu i implementaciju programa rada, istraživanja i edukativnih programa iz oblasti ruralnog razvoja. Razvoj kapaciteta OCD koje se primarno bave javnim zagovaranjem treba biti usmjeren na kvalitetno upoznavanje problematike ruralnog razvoja. OCD i druge formalno udružene skupine koje primarno djeluju iz ruralnih sredina, obično imaju nedovoljno razvijene kapacitete da efektivno doprinosu ruralnom razvoju u BiH. Razvoj kapaciteta tih OCD predstavlja prioritetan zadatak i trebalo bi da bude usmjeren na oblasti održivosti organizacija i na specijalizovane edukacije iz oblasti ruralnog razvoja. Potrebno je napraviti plan razvoja i jačanja kapaciteta OCD u oblasti ruralnog razvoja u BiH.

4. Uspostavljanje adekvatnog sistema finansiranja organizacija civilnog društva koje rade u oblasti ruralnog razvoja

Finansiranje aktivnosti OCD koje djeluju u oblasti ruralnog razvoja odvija se nesistemski i to sredstvima međunarodnih projekata ili kredita, iz sredstva međunarodnih institucija ili iz sredstva budžeta BiH institucija na svim nivoima vlasti. Uspostava adekvatnog sistema finansiranja OCD bi se ostvarila primjenom definisanih kriterija za transparentnu raspodjelu sredstava na svim nivoima od lokalnog do državnog nivoa, a kojih će se pridržavati relevantni donosioci odluka. Drugi sistemski način finansiranja OCD može biti uspostava akreditacije OCD da mogu kvalitetno obavljati aktivnosti, a sistem finansiranja

OCD može biti uspostavljen i permanentnom realizacijom projekata finansiranih iz međunarodnih izvora što zahtjeva razvijene kapacitete organizacija.

U cilju realizacije gore navedenih preporuka, stanovnici ruralnih područja Bosne i Hercegovine i drugi akteri ruralnog razvoja podržavaju zajedničko aktivno djelovanje javnog, privatnog i civilnog sektora u Bosni i Hercegovini i u tom pravcu na Prvom bosanskohercegovačkom ruralnom parlamentu usvajaju se sljedeći

ZAKLJUČCI

1. Ruralni parlament Bosne i Hercegovine uspostavljamo kao stalan forum za aktivan dijalog između različitih aktera koji žive i rade u ruralnim područjima – od pojedinaca do organizacija civilnog društva, ekonomskih i društvenih subjekata do vladinih institucija.
2. Predlažemo da Mreža za ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini nastavi da prati napredak realizacije prijedloga i zaključaka Prvog ruralnog parlamenta Bosne i Hercegovine te da se posebno aktivno uključi u realizaciju preporuka iz poglavlja C. -Uloga civilnog društva u ruralnom razvoju. Takođe, zadužuje se Mreža za ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini da, zajedno sa ostalim zainteresovanim subjektima, nastavi sa razvojem koncepta i organizovanja budućih ruralnih parlamenata Bosne i Hercegovine.
3. Zahtijevamo od javnog sektora da donosi odgovarajuće strateške i operativne dokumente, zakonske i podzakonske akte iz domena svoje nadležnosti, uspostavlja efikasan sistem funkcionisanja, te obezbjeđuje neophodna sredstva za finansiranje realizacije preporuka iz Deklaracije. Zahtijeva se od svih nivoa vlasti da povećaju zastupljenost i učešće civilnog sektora u donošenju programa, planova, odluka i radu raznih tijela u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja, te da se civilnom sektoru dodijeli značajnija uloga u realizaciji, monitoringu i evaluaciji programa i planova.
4. Predlažemo privatnom sektoru da aktivnije saraduje sa javnim i civilnim sektorom, preduzima inicijative u pravcu realizacije investicija u oblasti poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području, kao i aktivnosti u pravcu podizanja nivoa znanja i vještina u oblasti tehnologije proizvodnje, preduzetništva i lokalnog ekonomskog razvoja.
5. Podstičemo civilni sektor da provodi aktivnosti na animiranju i podizanju kapaciteta ruralnog stanovništva, te doprinosi izgradnji partnerskih odnosa sa svim akterima u ruralnom području, a naročito sa predstavnicima javnog i privatnog sektora u identifikovanju prioriteta i potreba razvoja u ruralnom području.